

ศึกษาการกำหนดมาตรการสุขอนามัยพืช
สำหรับการนำเข้าผลแอปเปิลสดจากนิวซีแลนด์
Study on Phytosanitary Measures for
the Importation of Fresh Apple Fruit from New Zealand

อลงกต โพธิ์ดี ^{1/}	ณัฐพร อุทัยมงคล ^{1/}
สุนัดดา เซาวลิต ^{2/}	พรพิมล อธิปัญญาคม ^{3/}
^{1/} กลุ่มวิจัยการกักกันพืช	สำนักวิจัยพัฒนาการอารักขาพืช
^{2/} กลุ่มกีฏและสัตววิทยา	สำนักวิจัยพัฒนาการอารักขาพืช
^{3/} กลุ่มวิจัยโรคพืช	สำนักวิจัยพัฒนาการอารักขาพืช

บทคัดย่อ

การศึกษากำหนดมาตรการสุขอนามัยพืชสำหรับการนำเข้าผลแอปเปิลสดจากนิวซีแลนด์ ดำเนินการระหว่างเดือนตุลาคม 2554 - กันยายน 2555 ซึ่งแอปเปิลจากประเทศนิวซีแลนด์ได้รับการผ่อนผันให้นำเข้าประเทศไทยได้ จากการศึกษาได้ข้อมูลมาตรการสุขอนามัยพืชของผลแอปเปิลสดจากประเทศต่าง ๆ โดยมีมาตรการทางสุขอนามัยพืชที่กำหนด เช่น (1) ต้องมีใบอนุญาตนำเข้า (2) ต้องมีใบรับรองสุขอนามัยพืชแนบมาพร้อมกับสินค้าทุกครั้งที่จะนำเข้าและต้องลงข้อความเพิ่มเติมลงบนใบรับรองสุขอนามัยพืชตามที่กำหนด (3) แอปเปิลต้องมาจากแหล่งปลูกและโรงคัดบรรจุที่ได้รับการรับรองหรือขึ้นทะเบียน (4) แอปเปิลต้องมาจากแหล่งที่ปลอดจากผีเสื้อ codling moth (*Cydia pomonella*) หรือแอปเปิลต้องผ่านกรรมวิธีที่สามารถกำจัดผีเสื้อชนิดนี้ได้ (5) บรรจุภัณฑ์ต้องใหม่ สะอาด และแข็งแรง (6) เมื่อสินค้าถึงจุดนำเข้าอาจมีมาตรการกำจัดศัตรูพืชหากมีการตรวจพบ (ถ้ามีวิธีกำจัด) ถูกกัก ส่งกลับ หรือทำลาย โดยประเทศนิวซีแลนด์เป็นประเทศที่ปลูกและส่งออกแอปเปิลที่สำคัญประเทศหนึ่ง แหล่งปลูกที่สำคัญ คือ Hawkes Bay และ Nelson - Tasman ซึ่งมีแอปเปิลหลายสายพันธุ์ หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการเกษตรของประเทศนิวซีแลนด์ คือ Ministry for Primary Industries และมี New Zealand Apple and Pear Marketing board ดูแลและใช้ Brand “ENZA” และจากการสืบค้นข้อมูล ศัตรูพืช และวิเคราะห์โอกาสที่ศัตรูพืชจะเข้ามา ตั้งรกรากอย่างถาวร การแพร่กระจาย และผลกระทบทางเศรษฐกิจ ทั้งทางตรงและทางอ้อมหากศัตรูพืชเข้ามาได้ในเบื้องต้น พบศัตรูพืชที่อาจติดเข้ามากับผลแอปเปิลสดและมีศักยภาพในการเป็นศัตรูพืชกักกัน เช่น ผีเสื้อ *Cydia pomonella*, และ *Ctenopseutis obliquana* และไร *Panonychus ulmi* รวมทั้งเพลี้ยหอย *Hemiberesia rapax*

รหัสสารทดลอง 03-04-55-01-01-03-55

คำนำ

ปัจจุบันประเทศไทยมีการนำเข้าพืชและผลผลิตพืชจากต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น มาตรการสุขอนามัยพืชที่ใช้สำหรับป้องกันมิให้ศัตรูพืชหรือศัตรูพืชกักกันจากต่างประเทศเข้ามาและ/หรือแพร่กระจายในประเทศไทยอาศัยกฎหมายในการควบคุมการนำเข้าพืชและผลผลิตพืช ได้แก่ พระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 ซึ่งแบ่งพืชออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ สิ่งต้องห้าม สิ่งกักตุน และสิ่งไม่ต้องห้าม ซึ่งการนำเข้าหรือนำผ่านสิ่งต้องห้ามสามารถนำเข้าหรือนำผ่านเพื่อ (1) การทดลองหรือวิจัย หรือ (2) เพื่อการค้า หรือเพื่อกิจการอื่นตามที่อธิบดีกรมวิชาการเกษตรประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของคณะกรรมการกักพืช โดยการนำเข้าหรือนำผ่านสิ่งต้องห้ามเพื่อการค้า ต้องมีใบรับรองสุขอนามัยพืชกำกับมาด้วย และต้องผ่านการวิเคราะห์ความเสี่ยงศัตรูพืช และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกรมวิชาการเกษตรกำหนดโดยคำแนะนำของคณะกรรมการกักพืชโดยประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา จึงจะสามารถนำเข้าหรือนำผ่านประเทศไทยได้

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ออกประกาศ “เรื่อง กำหนดพืช และพาหะจากแหล่งที่กำหนดเป็นสิ่งต้องห้าม ข้อยกเว้น และเงื่อนไขตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2550” ซึ่งในท้ายประกาศดังกล่าวมีบทเฉพาะกาลที่ผ่อนผันให้สิ่งต้องห้ามที่เคยมีการนำเข้ามาในประเทศไทยแล้วในลักษณะที่เป็นการค้าก่อนประกาศฉบับนี้มีผลบังคับใช้ สามารถนำเข้าต่อไปได้โดยประเทศผู้ส่งออกต้องแจ้งความประสงค์ขออนุญาตนำเข้าและแสดงเอกสารหลักฐานที่เคยมีการนำเข้าพร้อมข้อมูลทางวิชาการยื่นต่อกรมวิชาการเกษตรในระยะเวลาที่กำหนด ดังนั้นเพื่อให้กระทบต่อการเกษตร ธุรกิจ และอุตสาหกรรม กรมวิชาการเกษตรได้อนุญาตให้ประเทศที่ได้ยื่นความประสงค์และได้รับการผ่อนผันสามารถนำสิ่งต้องห้ามที่ได้รับอนุญาตเข้ามาในประเทศไทยได้ โดยปฏิบัติตามสภาพหรือมาตรการสุขอนามัยพืชเดิมก่อนประกาศมีผลใช้บังคับ จนกว่าจะมีการกำหนดมาตรการสุขอนามัยพืชใหม่แล้วเสร็จ และจากการที่ประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก (World trade organization: WTO) ทำให้ประเทศไทยต้องปฏิบัติตามความตกลงว่าด้วยการใช้มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Agreement of Application of Sanitary and Phytosanitary Measures: SPS Agreement) ซึ่งเป็นมาตรการในการปกป้องชีวิตหรือสุขภาพของมนุษย์ สัตว์ และพืช ซึ่งการนำมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชไปใช้ จะต้องอยู่ในระดับเพื่อการปกป้องชีวิตหรือสุขภาพของมนุษย์ สัตว์ หรือพืชเท่านั้น โดยจะต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ และไม่สามารถนำไปใช้โดยไม่มีหลักฐานทางวิทยาศาสตร์สนับสนุนเพียงพอ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องดำเนินการศึกษาวิจัยเพื่อให้ทราบชนิดศัตรูพืชกักกันและนำไปกำหนดมาตรการทางวิชาการด้านสุขอนามัยพืชที่เหมาะสมป้องกันศัตรูพืชกักกันโดยอยู่บนพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ และปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบด้านกักกันพืชเพื่อควบคุมการนำเข้าพืชและผลผลิตพืชเหล่านั้นให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วิธีดำเนินการ

อุปกรณ์

1. ผลแอปเปิลสดนำเข้า
2. อุปกรณ์สำหรับเก็บตัวอย่างศัตรูพืช เช่น พู่กัน กล้องพลาสติก กล้องรักษาความเย็น เป็นต้น
3. อุปกรณ์วิทยาศาสตร์เช่น ขวดแก้ว อุปกรณ์ในการทำสไลด์ กล้องจุลทรรศน์ชนิด stereo microscope และ compound microscope เป็นต้น
4. สารเคมี เช่น สารเคมีสำหรับดองตัวอย่างพืชและศัตรูพืช สารเคมีกันเชื้อรา และสารเคมีสำหรับเตรียมอาหารเลี้ยงเชื้อ เป็นต้น
5. วัสดุคอมพิวเตอร์ เช่น แผ่นจัดเก็บข้อมูล (ซีดี) และหมึกพิมพ์ เป็นต้น
6. หนังสือและเอกสารวิชาการตลอดจนเอกสารที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม

วิธีการ

1. การสืบค้นและรวบรวมข้อมูล
 - 1.1 สืบค้นและรวบรวมข้อมูลมาตรการสุขอนามัยพืชสำหรับการนำเข้าแอปเปิลที่มีการกำหนดในต่างประเทศ จากหนังสือ ตำรา วารสาร เอกสารวิชาการ และเว็บไซต์ขององค์กรอารักขาพืชแห่งชาติของประเทศหรือภูมิภาคต่าง ๆ
 - 1.2 สืบค้นและรวบรวมข้อมูลทั่วไปของแอปเปิลนำเข้าจากประเทศนิวซีแลนด์ เช่น ชนิด สายพันธุ์ สถิติการนำเข้า-ส่งออก แหล่งผลิตเมล็ดพันธุ์ ปริมาณ/จำนวน ช่วงหรือระยะเวลาในการผลิต เก็บเกี่ยว โรงบรรจุสินค้าหรือสถานที่จัดการสินค้าส่งออก ลักษณะบรรจุภัณฑ์และฉลาก เส้นทางและวิธีการขนส่ง เช่น ลักษณะเป็นสินค้าขนส่ง ทางน้ำหรือทางอากาศ ด่านตรวจพืชที่นำเข้า รวมทั้งเอกสารทั้งหมดที่แนบมาพร้อมกับสินค้า
 - 1.3 สืบค้นและรวบรวมข้อมูลศัตรูพืช เช่น ชนิด สายพันธุ์ ข้อมูลทางชีววิทยา สันฐานวิทยา แหล่งที่พบ จากหนังสือ ตำรา วารสาร เอกสารวิชาการ และเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง
2. การวิเคราะห์โอกาสที่ศัตรูพืชจะเข้ามา ตั้งรกรากอย่างถาวร การแพร่กระจาย และผลกระทบทางเศรษฐกิจ ทั้งทางตรงและทางอ้อมหากศัตรูพืชเข้ามาได้ โดยมีการจำแนกศัตรูพืชที่ชัดเจน สถานะภาพการแพร่กระจายของศัตรูพืชในปัจจุบันของประเทศไทยและประเทศนิวซีแลนด์ โดยพิจารณาจากศัตรูพืชที่ไม่มีรายงานพบในประเทศไทยและสามารถติดมากับแอปเปิลที่นำเข้า
3. การวิเคราะห์มาตรการสุขอนามัยพืชที่เหมาะสม เพื่อจัดการกับศัตรูพืชแต่ละชนิด โดยคัดเลือกมาตรการที่เหมาะสม อาศัยพื้นฐานจากประสิทธิภาพของมาตรการนั้นเพื่อลดโอกาสการเข้ามา ตั้งรกราก และแพร่กระจายของศัตรูพืช ให้หมดไปหรือลดลงมาอยู่ในระดับที่ประเทศไทยยอมรับได้ และมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติโดยไม่เป็นอุปสรรคต่อการค้าระหว่างประเทศ

เวลาและสถานที่

เวลา	เดือนตุลาคม 2554 ถึง เดือนกันยายน 2555
สถานที่	กลุ่มวิจัยการกักกันพืช สำนักวิจัยพัฒนาการอารักขาพืช ด่านตรวจพืช สำนักควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร กรมวิชาการเกษตร แหล่งกระจายสินค้า

ผลและวิจารณ์ผลการทดลอง

ผลเดือนตุลาคม 2554-กันยายน 2555

แอปเปิล (apple; *Malus domestica*) อยู่ในตระกูล Rosaceae ซึ่งตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดพืช และพาหะจากแหล่งที่กำหนดเป็นสิ่งต้องห้าม ข้อยกเว้น และเงื่อนไข ตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2550 กำหนดให้ผลสดของพืชสกุล *Malus* เป็นสิ่งต้องห้าม ซึ่งแอปเปิลจากประเทศนิวซีแลนด์ได้รับการผ่อนผันให้นำเข้าประเทศไทยได้ตามบทเฉพาะกาลของประกาศดังกล่าว

จากการศึกษาได้ข้อมูลมาตรการสุขอนามัยพืชของผลแอปเปิลสดจากประเทศต่าง ๆ โดยมีมาตรการทางสุขอนามัยพืชที่กำหนด เช่น (1) ต้องมีใบอนุญาตนำเข้า (2) ต้องมีใบรับรองสุขอนามัยพืชแนบมาพร้อมกับสินค้าทุกครั้งนำเข้าและต้องลงข้อความเพิ่มเติมลงบนใบรับรองสุขอนามัยพืชตามที่กำหนด (3) แอปเปิลต้องมาจากแหล่งปลูกและโรงคัดบรรจุที่ได้รับการรับรองหรือขึ้นทะเบียน (4) แอปเปิลต้องมาจากแหล่งที่ปลอดจากผีเสื้อ codling moth (*Cydia pomonella*) หรือแอปเปิลต้องผ่านกรรมวิธีที่สามารถกำจัดผีเสื้อชนิดนี้ได้ (5) บรรจุภัณฑ์ต้องใหม่ สะอาด และแข็งแรง (6) เมื่อสินค้าถึงจุดนำเข้าอาจมีมาตรการกำจัดศัตรูพืชหากมีการตรวจพบ (ถ้ามีวิธีกำจัด) ถูกกัก ส่งกลับ หรือทำลาย

ประเทศนิวซีแลนด์เป็นประเทศที่ปลูกและส่งออกแอปเปิลที่สำคัญประเทศหนึ่ง แหล่งปลูกที่สำคัญ คือ Hawkes Bay และ Nelson - Tasman ซึ่งมีแอปเปิลหลายสายพันธุ์ เช่น Jazz, Braeburn, Royal Gala, Southern Rose, Fuji, Pacific Rose, Granny Smith, Cox's Orange, Southern Snap, Pink Lady, Orin, Pacific Beauty, Gala, Red Delicious และ Golden Delicious โดยให้ผลผลิตในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนสิงหาคม และส่งออกไปในหลายประเทศ ได้แก่ American Samoa, Austria, Bangladesh, Belgium, Benin, Canada, China, Cook Islands, Cyprus, Czech Republic, Denmark, Egypt, Eire, Fiji, Finland, France, Germany, Greece, Guam, Hawaii, Hong Kong, Hungary, India, Italy, Indonesia, Japan, Luxembourg, Malaysia, Malta, Mexico, Netherlands, New Caledonia, Niue, Norway, Papua New Guinea, Philippines, Poland, Portugal, Reunion Islands, Russia (East), Saudi Arabia, Saipan, Seychelles, Singapore, Solomon Islands, Spain, Sri Lanka, Sweden, Switzerland, Tahiti, Taiwan, Thailand, Tonga, Turkey, United Arab Emirates, United Kingdom, USA, Vanuatu, Vietnam, Wallis and Futuna Islands และ Western Samoa หน่วยงานที่รับผิดชอบ

ด้านการเกษตรของประเทศนิวซีแลนด์ คือ Ministry for Primary Industries และมี New Zealand Apple and Pear Marketing board ดูแลและใช้ Brand “ENZA” (ENZA, 2010) ในปี 2554 ประเทศไทยนำเข้าแอปเปิลจากประเทศนิวซีแลนด์ มากถึง 14,778,385 กิโลกรัม มูลค่า 628,682,390 บาท (กรมศุลกากร, 2555)

จากการสืบค้นข้อมูล ศัตรูพืช และวิเคราะห์โอกาสที่ศัตรูพืชจะเข้ามา ตั้งรกรากอย่างถาวร การแพร่กระจาย และผลกระทบทางเศรษฐกิจ ทั้งทางตรงและทางอ้อมหากศัตรูพืชเข้ามาได้ในเบื้องต้น พบศัตรูพืชที่อาจติดเข้ามากับผลแอปเปิลสดและมีศักยภาพในการเป็นศัตรูพืชกักกัน เช่น ผีเสื้อ *Cydia pomonella*, และ *Ctenopseutis obliquana* และไร *Panonychus ulmi* รวมทั้งเพลี้ยหอย *Hemiberesia rapax* (CABI, 2007)

สรุปผลการทดลองและคำแนะนำ

ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดพืช และพาหะจากแหล่งที่กำหนด เป็นสิ่งต้องห้าม ข้อยกเว้น และเงื่อนไข ตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2550 กำหนดให้ผลสดของพืชสกุล *Malus* เป็นสิ่งต้องห้าม ซึ่งแอปเปิลจากประเทศนิวซีแลนด์ได้รับการผ่อนผันให้นำเข้าประเทศไทยได้ จากการศึกษาได้ข้อมูลมาตรการสุขอนามัยพืชของผลแอปเปิลสดจากประเทศต่าง ๆ โดยมีมาตรการทางสุขอนามัยพืชที่กำหนด เช่น (1) ต้องมีใบอนุญาตนำเข้า (2) ต้องมีใบรับรองสุขอนามัยพืชแนบมาพร้อมกับสินค้าทุกครั้งนำเข้าและต้องลงข้อความเพิ่มเติมลงบนใบรับรองสุขอนามัยพืชตามที่กำหนด (3) แอปเปิลต้องมาจากแหล่งปลูกและโรงคัดบรรจุที่ได้รับการรับรองหรือขึ้นทะเบียน (4) แอปเปิลต้องมาจากแหล่งที่ปลอดจากผีเสื้อ *codling moth* (*Cydia pomonella*) หรือแอปเปิลต้องผ่านกรรมวิธีที่สามารถกำจัดผีเสื้อชนิดนี้ได้ (5) บรรจุภัณฑ์ต้องใหม่ สะอาด และแข็งแรง (6) เมื่อสินค้าถึงจุดนำเข้าอาจมีมาตรการกำจัดศัตรูพืชหากมีการตรวจพบ (ถ้ามีวิธีกำจัด) ถูกกัก ส่งกลับ หรือทำลาย ซึ่งประเทศนิวซีแลนด์เป็นประเทศที่ปลูกและส่งออกแอปเปิลที่สำคัญประเทศหนึ่ง แหล่งปลูกที่สำคัญ คือ Hawkes Bay และ Nelson - Tasman ซึ่งมีแอปเปิลหลายสายพันธุ์ โดยให้ผลผลิตในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนสิงหาคม และส่งออกไปในหลายประเทศรวมทั้งประเทศไทย หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการเกษตรของประเทศนิวซีแลนด์ คือ Ministry for Primary Industries และมี New Zealand Apple and Pear Marketing board ดูแลและใช้ Brand “ENZA” และจากการสืบค้นข้อมูล ศัตรูพืช และวิเคราะห์โอกาสที่ศัตรูพืชจะเข้ามา ตั้งรกรากอย่างถาวร การแพร่กระจาย และผลกระทบทางเศรษฐกิจ ทั้งทางตรงและทางอ้อมหากศัตรูพืชเข้ามาได้ในเบื้องต้น พบศัตรูพืชที่อาจติดเข้ามากับผลแอปเปิลสดและมีศักยภาพในการเป็นศัตรูพืชกักกัน เช่น ผีเสื้อ *Cydia pomonella*, และ *Ctenopseutis obliquana* และไร *Panonychus ulmi* รวมทั้งเพลี้ยหอย *Hemiberesia rapax*

เอกสารอ้างอิง

กรมศุลกากร. 2555. รายงานสถิตินำเข้า-ส่งออก ประจำเดือน. (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล:

<http://www.customs.go.th/wps/wcm/connect/Library+cus501th/InternetTH/11/>
(1 สิงหาคม 2555).

“ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดพืช และพาหะจากแหล่งที่กำหนดเป็นสิ่งต้องห้าม
ข้อยกเว้น และ เงื่อนไขตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2550”
(2550, 1 มิถุนายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 124 ตอนพิเศษ 66 ง. หน้า 1-3.

“พระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507” (2507, 21 มีนาคม) ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 81 ตอนที่ 27 ฉบับ
พิเศษ หน้า 1-12.

“พระราชบัญญัติกักพืช (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542” (2542, 18 พฤษภาคม) ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 116
ตอนที่ 39 ก. หน้า 1-9.

“พระราชบัญญัติกักพืช (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551” (2551, 1 มีนาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 125
ตอนที่ 40 ก. หน้า 28-37.

CAB International. 2007. **Crop Protection Compendium 2007 Edition.** (Computer
Program). CAB International. Wallingford, UK.

ENZA. 2010. **Products.** (Online). Available: <http://www.enza.co.nz/> (15 January 2012).